SIAŬBIT THE SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U. S. A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1966 Studzień-Luty Nr. 48 (h. 9) January-February 1966

I Karali try — i Karali try
Z uschodu prybyli,
Bohu dziciaci — Bohu dziciaci
Achviary złažyli.
Chrystus radziŭsia, Boh abjaviŭsia,
Anioły słaviać, cudna śpiavajuć,
Pastuški ihrajuć,
Voł z asłom vitajuć,
U dziciaci Boha znajuć.

Budź-ža vitany i prasłaŭlony
Miłaserny Panie!
Praz Tvaju volu — hora, niadola
Chaj ad nas adstanie.
Chrystus radziŭsia, Boh abjaviŭsia,
Anioły słaviać, cudna śpiavajuć.
Pastuški ihrajuć,
Voł z asłom vitajuć,
U dziciaci Boha znajuć.

Ab praŭdach, jakija vynikajuć z tajnicy ucieleńnia

1. Pan Chrystus jość praŭdzivym Boham i adnačasova praŭdzivym čałaviekam; dziela taho zaviom Jaho *“Boham - Čałaviekam”*.

Kažnaja reč pryjmaja svaju istotu iz taho, ad kaho vyvodzić svoj pačatak: Praz svajo pachodžańnie ad čałavieka pryjmaje i rodziačajesia dzicianio, istotu čałavieka.— Chrystus, rodziačysia iz Boha Ajca, biare ad Jaho Svaju Božuju Istotu, ale praz pachodžańnie ad Dzievicy Maryi pryniaŭ ludzkuju istotu. “Samyja dziejnaści Chrystusa musili pryščaplać tuju vieru, što Jon jość Boham i čałaviekam” (Śv. Aŭgustyn). Napieramienu prypisyvaŭ Sabie to Božyja prykmiety, to ludzkija. Adnym razam kazaŭ: “Ajciec jość bolšym ad Mianie” (Joan 14, 28), druhim razam kazaŭ: “Ja i Ajciec — adno” (Joan 10,30). Kali Siabie ličyć Boham, tady svaju Matku nazyvaje “žančynaj” (na viasielli u Kanie i na kryžy). Kali Siabie ličyć čałaviekam, tady Jaje nazyvaje “Matkaj”. Adnym razam nazyvaje Siabie “Synam Božym”, druhim razam — “Synam čałaviečym”.

Jak čałaviek, jość nam Pan Chrystus pad kažnym uzhladam padobny, tolki jość biaz hrechu (Chalc. Sab. 451). — Pan Chrystus staŭsia uva usim padobny svaim bratom (Da Jud. 2, 17). Pan Chrystus mieŭ *ludzkoje cieło rečaisnaje* takoje samaje, jakoje i my majem. Nia byŭ zvolnieny ad ludzkich patrebaŭ. (Adčuvaŭ hoład, smahu, jeŭ, piŭ, spaŭ, ciešyŭsia i płakaŭ, ciarpieŭ i pamior). Vysnaŭ z hetaha — mieŭ cieło rečaisnaje, a nie prytvornaje, jak heta uvažała sekta Dokietaŭ. — Jak čałaviek, mieŭ ludzkuju dušu dy ludzki rozum. Jak čałaviek, Chrystus nia viedaje času svajho paŭtornaha prybyćcia (Mar. 13, 32). Volu mieŭ ludzkuju. “Vojča, nie maja, ale Tvaja nichaj staniecca vola” (Łuk. 23, 42). Umirajučy, addaje Svaju dušu u ruki niabiosnaha Ajca (Łuk. 23, 46). — Błudziać tyja, katoryja majuć pahlad, što Pan Chrystus mieŭ tolki zmysłovuju dušu, a nie razumnuju. — Śv. Paulus nazyvaje Paną Chrystusa “niabiosnym” čałaviekam, katory utvorany byŭ iz ziamli (1 Kor. 15, 47). Kaže heta dziela taho, što Chrystusovaje Cieło utvorano z cieła Maryi u sposab nadnaturalny, ź Nieba, praz śv. Ducha), i što Zbaviciela Cieło na ziamli vyjaŭlało niekatoryja niabiosnyja ułasnaści ciełaŭ dobra słaŭlenych. (Pieramianieńnie na hary Tabor, chodžańnie pa mory i t. p.).

Roma -- Kanstantynopal

Padzaleńnie Ekklezijaŭ na Katalickuju i Pravasłaŭnuju nastupiło nie za vieru, ale za aviec. Razpačaŭsia nie ad aviec a ad Pastyraŭ. Miž Papam, a Patryjarcham Konstantynopalskim. Ad 1054-ho hodu da našych časoŭ viałasia vajna. Tolki zamiest kulaŭ sypalisia varožyja adny da druhich słovy, knižki, hazety. Zamiest bombaŭ exkomuniki, vyłučeńnia z Ekklezijaŭ. Zabarony brać čynny udzieł u Liturhijach. Kudy nie paviarnisia, usiudy strašyli ciažkimi hrachami, nie dazvalali žanicca tam, dzie žanicca chacieli. Nie prymańnie da Tajnaŭ tych, katoryja prad Boham prysiahali. Zdajecca, dziakuj Bohu, hetyja talmudy zakončylisia. Kiraŭniki pakałacilisia, navajavalisie, dy znajšlisia razumniejšyja i pahadzilisia. Zaviešeńnie zbroi nastupiła kali adzin zastaviŭ svaju troch-pavierchnuju karonu, a pašla pradaŭ, a hrošy razdaŭ na hałodnych, druhi — zastaviŭ svoj kabłuk. Spatkalisia na ziamli, pa jakoj Zbaŭca chadziŭ nia tolki biez karony, kabłuka, ale i bosy. Chacia nie parazzuvalisia, ale astavili usie svaje pyšnyja adznaki dy jak pielhrymy spatkalisia i, na znak pamireńnia, pacałavalisia. Pa śviatovamu pryhladajučysia, možna skazać, było heta zaviešeńnie zbroi. Pierahavory byli da miru i končylisia miram.

Dahavarylisia zrabić heta 7-ha śniežnia 1965 hodu. U toj samaj chvilinie zazvanili usie zvany u Romie, a Patryjarcha Atanagoras u Konstantynopali ahałasili usiamu śvietu, što miž Papam Paulusam VI i Patryjarcham Konstantynopalskim nastupiŭ mir. Usie exkomuniki, vyłučańni uvažajucca za nievažnyja. Dalejšyja suadnosiny buduć paślej ahałošany. Treba spadziavacca, kali budzie nastupny sabor, to i pravasłaŭnyja episkopy buduć na im jak roŭnyja z roŭnymi. Dumaju, što da "Synodu Episkopaŭ" i jany buduć praz Patryjarcha vyznačanyja.

Ahułam padpisana zhoda. Nia treba spadziavacca, što jana usiudy zaviadziecca. Ludzi hłybiej dumajučyja, uciešacca dy začnuć hetu zhodu u žyćcio pravodzić. Ale šmatlikim nie zachočacca karony, kabłuka skinuć, to i nia dojdzie da zhody. A dumaju, najhoraj budzie iz tymi, katorych nazvaŭ-by tolki vošami u katalickaj, pravasłaŭnaj Ekklezijach. Jany zaŭsiody buduć staracca niedzie uhryści.

DRUHI VATYKANSKI SABOR PRAZ PAPU PAULUSA VI

8-ho šuiežnia 1965 hodu začynieny

Raniej Vatykan apublikavaŭ Papy "Breve", katoraje aficyjalna začyniało Sabor i zaklikało usich Roma-Katolikaŭ da pryniaćcia jahonych ustanovaŭ. Breve unievažnivaje usie arhumenty praciŭnyje decyzyjam hetaho Saboru.

PRACESIJA. — Vialiki ha-

dzińnik na froncie Bazyliki śv. Piotry pakazyvaŭ 1,25 chvilinaŭ pa paŭdni, kali Sabor, katory Papa Paulus VI nazvaŭ najbolšym u historyi, zakončyŭsia. Kniazi, Hałovy Uradaŭ, Ministry Zahraničnych spravaŭ i inšyja Sanovniki u liku 100 krainaŭ dy 100.000 narodu pryhledalisia pracesii 2.300 episkopaŭ, katoryja išli z Apostolskaho Pałacu da schodaŭ Bazyliki. Na kancy nieśli, na pieranosnym tronie Papu. Prad Bazylikaj Papa Paulus VI pramoviŭ. U jej vyskazaŭ, što hety Sabor uvažaje za najbolšy z usich 20-ci saboraŭ. Spadziajecca, što jon pryniasie adradžeńnie nia tolki Roma-Katalickaj Ekklezii, ale i usiamu śvietu. Zakončyŭ pramovu słovami: "Ite in Pace" (Idzicie u supakoju).

Ahułam Sabor II Vatykanski vydaŭ 20 dekretaŭ. Jany majuć uvieści źmieny u religijnym i administracyjnym žyćci Ekklezii. Šukaŭ parazumeńnia iz inšymi Ekklezijami.

Z nahody začynieńnia Saboru Papa Paulus VI usie dachody nakazaŭ razdać. 90.000 dalaraŭ na katalickija dabradziejańni u Jordanii, Argientynie, Pakistanie, Indyjach, Kambodžy.

Paśviaciŭ prad Bazylikaj vuhłavy kamień pad śviatyniu "Najśviaciejšaj Dzievy Maryi, Matki Ekklezii". Hetaja śviatynia budujecca na pamiatku II Vatykanskaho Saboru.

Takož na pamiatku zakončańnia Saboru ahałasiŭ Mały Jubilej, katory maje tryvać ad 1-ho studzieni da 29 maja 1966 hodu.

Iz tej-ža nahody Papa pazvoliŭ razhrašać za naležańnie da herezijaŭ, da arhanizacyjaŭ suprać religijnych dy čytańnie knižak, zabaronienych praz "Śviatoje Oficium".

SPRAVA POSTU. — Pavodle presy, Papa Paulus VI u dzień začynieńnia Saboru vydaŭ 'Bullu", katoraja znosić piatničnyja posty. Nakazyvaje pad hrachom paścić Konadzień Božaha Narodžeńnia, Vialikuju Piatnicu dy jašče adnu, katoraj presa nie padaje. Padobna adnak tej "Bulli" jašče nie ahałasiŭ.

Papa Paulus VI, jak viedama, reformuje "Romanskuju Kuryju". Pieršym ady krokam źmianiaje jaje nazoŭ. Nazyvaje "Kongregacyja Doktryny Viery". Dalejšaja źmiena nastupić dekretam.

//

U letašnim hodzie u Romie J. Exc. Č. Sipovič vyśviaciŭ na Dyjakana Patry-Tamushanskaho. U hetym hodzie budzie paśviačany na śviatara. Pachodzić ź niebahatych. Ale, kali zachacieŭ być śviatarom, najšlisia ludzi, katoryja jamu pamahajuć. Kali-b jašče chto chacieŭ pajści jahonymi śladami, najšlisia-b ludzi i materjalna pamahlib.

//

Vyniki pracy i značeńnie Druhoha Vatykanskaha Saboru

Uvodžańnie u žyćcio ustanovaŭ patryvaje jašče hady.

Blizu 7 hadoŭ tamu Papa Joannes XXIII ździviŭ uvieś śviet aznajmleńniem, što skliče da Vatykanu Sabor. Metaj Saboru budzie unormavańnie Roma-Katalickaj Ekklezii. Čatyry hady pryhataŭlaŭsia i try hady pracavaŭ Druhi Vatykanski Sabor. Užo začynieny. Ale adnova katalickaści — akreślena praz Papu Paulusa VI, jak "Zadziviajučy fenomen" — jość jašče daloka da poŭnaho končańnia. Pierahlad pracaŭ dakananych na Sabory praz 2.300 Ajcoŭ Saboru ukazyvaje na doŭhi akres pierachodny, jaki budzie tryvać niekalki hadoŭ. Budzie vymahać šmatlikich źmienaŭ u sposabie dumańnia, uvodžańnia u praktyki arhanizacyjaŭ.

Dobry pačatak. — Recha sutyknieńniaŭ pamiž konservatystymi i pastupovymi Ajcami Saboru nia chutka supakoicca. Słoŭnyja supiarečnaści pačatkova tryvožyli šmatlikich ź ich svaim, vidomym dla śvietu, niedachopam adzinstva. Ale kanflikt idei staŭsia matoram "aggiornamento", jakoha žadaŭ Papa Joannes XXIII.

Apošnije vyniki, zakončanaha Saboru, staŭlajuć jaho vysoka u maštabie vykanańniaŭ papiarednich 20 saboraŭ. Nia vykanaŭ šmat spadzievańniaŭ i nie raźviazaŭ šmat spravaŭ. Dziela taho niekatoryje udzielniki prypuščajuć, što pa dziesiaci, dvaccaci hadoch, budzie nastupny sabor... Druhija dumajuć, što hety Sabor byŭ apošni. Jany dumajuć, što u budučynie sabory budzie zastupać "Synod Episkopaŭ", paklikany da isnavańnia praz Papu Paulusa VI.

Papa Joannes XXIII zajaviŭ ab zybrańni saboru u studzieni 1959-m hodzie. Pieršy raz zybraŭsia u kastryčniku 1962-m hodzie. Ahułam adbylisia 4 generalnyja sesii. Adnak u mižčasie adbyvalisia blizu biez pieraryvu abrady roznych kamisijaŭ. Bolej 300 hadzinaŭ pramovaŭ, kolkinaccać tonaŭ unušeńniaŭ na piśmie i kala 500 hałasavańniaŭ — złažyłasia na 20 dekretaŭ, jakije apracavaŭ Sabor.

Usie hetyje dekrety ustanavili tolki ahulnyje pryncypy, astaŭlajučy episkopatam paadzielnych krainaŭ apracavać padrabiaznaści, zhodnyja ź miesnymi varunkami.

Vatykanskija kamisii buduć vykonvać tolki ahulny nadzor. Faktyčnyja źmieny buduć uvodzić episkopalnyja kamisii.

Dźvie specyjalnyja kamisii pasabornyja buduć mieć abaviazak dapilnavać, kab centralnaja administracyja Ekklezii dastasavałasia da

źmienaŭ, uchvalenych praz Sabor. Hetaja kamisija dla reformy Vatykanskaj Kuryi, orhanu administracyjnaho Ekklezii, i Kamisija, dziela revizyi Kanoničnaho Prava.

Saboravyje dekrety blizu kožnaha aspektu katalicyzmu, jahonyja doktryny, unutranaja dyściplina, nabaženstvaŭ, navukaŭ, suadnosinaŭ iz śvietam pa-za ekklezijalnym. Ruch adnoŭny abymaje jaho siabroŭ — naminalnych i aktyŭnych katolikaŭ, zakońnicaŭ i zakońnikaŭ, śviataroŭ, episkopaŭ dy i samoha Papu.

Sabornyja Pastanovy. — Druhi Vatykanski Sabor aśviedčyŭ, što kažny čałaviek maje pravo da vyznavańnia i praktykavańnia taho, što u spravach religii jamu dyktuje sumleńnie. Sabor aśviedčyŭ, što Katalicyzm šanuje vartaści Mojžešovizmu, Iślamizmu i inšych nie-chryścijanskich religijaŭ; što kataliki nie pavinny uvažać Izraelcaŭ za "bohabojcaŭ" abo adkinutych praz Boha, što całaja Ekklezija i jaje siabry musiać imknucca da adzinaści ź inšymi chryścijanami.

Sabor ustanaviŭ, kab u abradzie śv. Imšy i Sakramentach uviali uproščańnie, častkovaja ajčynyvaja movy i kab vierniki bolej aktyŭna brali udzieł.

Sabor uskładaje bolšy nacisk na paznańnie Biblii i aśviedčyŭsia apracavać i vydać supalnuju Bibliju usim chryścijanam.

Sabor nakazyvaje usim zamknutym zakonam vyjści na śviet i źmianić ich prastarełyja reguły i ubiory. Duchoŭnym Seminaryjam nakazyvaje bolšuju uvahu źviarnuć na staranu pastaralnuju i zaachvočyvać adrakacca ad śviatarstva tym, katoryja nie nadajucca na biazžennaje žyćcio. Parachvijalnym škołam nakazyvaje utrymlivać adpaviedny paziom, kab mahli zasłuhovyvać na uradavyja subsydyja.

Sabor vyjaviŭ zacikaŭleńnie i turbotu najbolej palučymi prablemami ciapierašniaha śvietu. Naprykład, atamovyja uzbrajeńnia, navat u metach abarony, dy rasovyja dyskryminacyi. Zhadziŭsia, što rodzičy vyłučna majuć pravo da planavańnia vialikaści svajej siamji dy štučnych kantrolaŭ rodžańnia, katorym u zasadzie jošć Ekklezija praciŭnaja. Z hetaha vyhladaje, što zastaviŭ adčynienyja varoty.

Uva usich hetych spravach isnavaŭ hłyboki padzieł i zmahańnie miž dvumia daminujučymi śvietapahladami na Sabory — pastupovymi i konservatystymi. Kožny z hetych 2-ch napramkaŭ staraŭsia pieralić svaje pahlady u apošnije dakumenty. U balšaści adnak vypadkach dachodzili da kampramisu.

Linija Padziełu. — Šmat Ajcoŭ Saboru nie zdavali spravy iz svajho stanovišča, ani takož nia viedali, čaho ad ich ažydajuć, kali jany pryjeduć u Romu u 1962 hodzie. Ale užo u pieršym tydni Saboru linija padziełu była narysavanaja, kali hrupa pastupovych europejskich episkopaŭ adkinuła 160 siabroŭ kamisii, padanuju praz konservatystych

hrupu kanservatyŭnaj Kuryi. Vybar byŭ adłožany, kab siabry Saboru mahli razpaznacca iz kandydatami. Paśla tydnia, u rezultacie vybaru ani adzin iz Kardynałaŭ, naležačych da Kuryi, nie uvajšoŭ da kamisii.

Kardynał Alfredo Ottaviani, kiraŭnik kanservatystaŭ, katory staić na čale "Śviatoha Officium", bajkatavaŭ praz dva tydni abrady Saboru, aściarohšy jaho papiaredna, što tyje, katoryje žadajuć uviaści źmieny u śv. Imšy, ihrajuć iz ahniom. Paśla hodu Kardynał Frings klejmavaŭ "inkvizytorskija metady" Śviatoha Officium, ćvierdziačy, što jaho pracedury jość škodnyja dla katalikoŭ, a "skandaličnyja" dla čužych. Śviatoje Officium jość najvyšejšym Sudom Ekklezii u spravach viery i moralnaści.

Pry kancy druhoj sesii u 1963 hodzie było vidomaje, što pahlady pastupovyje biaruć vierch na Sabory. Šerahi kanservatystaŭ, katoryja u pačatku naličvali ad 700 — 800 Ajcoŭ Saboru, zmaleli da 150-ci. Episkopaty paadzielnych krainaŭ nia byli pad hetym uzhladam adnamyślnyje. Pastupovyje znajchodzilisia i miž episcopami Italjanskimi i Espanskimi, katorych uvažali za konservatystych.

Apošnije dekrety Saboru mieli, pieravažna, charaktar pastupovy, chacia znajchodzilisia i pahlady kanservatyŭnyje. U ciapierašni čas, kali Sabor začynieny, šmat kanservatystaŭ buduć zmušany uvodzić u žyćcio dekrety, katorym supraciŭlalisia. Z hetaho uzhladu niekatoryje abservatary vykazvajuć pastrachi, što jany buduć sabatavać, abo apoźnivać. Z druhoj starany isnuje nadzieja, što nie dazvolać na heta krajovyja konferencyi episkopaŭ. Z "*Gv. Por.*"

Druhi Vatykanski Sabor ździejśniŭ pierałom u žyćci Ekklezii

Intervju iz Tealogam śviatarom Hansam Kuengam.

Nijaki Sabor u dziejańniach Ekklezii nie utvaryŭ takoha pierałomu, takoha pierachodu u novuju eru, jak Druhi Vatykanski Sabor. Taki pahlad vydaŭ u intervju śviatar Hans Kueng, švajcarskaha pachodžańnia, dziekan addziełu teologičnaha universytetu u Tuenbingen i expert Saboru.

Pierałom jość vielmi vyrazny — ćvierdziŭ śviatar Kueng, nia tolki u adnosinach Ekklezii da pratestantaŭ, pravasłaŭnych, mojžešaŭcaŭ, ale i pierad sučasnym śvietam. Dahetul zajmali stanovišče, adharadžyvajučysia hałoŭna u palemikach i u padkreślivańni našaha punktu hledžańnia. Sučasna pryhatavalisia da rachunku sumleńnia i pryznavańnia da ułasnych błudaŭ. Žadajem zrazumieć pahlady tych, katoryje roźniacca ad nas. A heta značyć, što vychodzim iz stanovišča uvažanaha, praz šmatlikich, za "katalickaje getto" i žadajem anharyžavacca u re-

čaisnym dyalogu.

— Jakije buduć vyniki novaho klimatu u Ekklezii?

Pierad usim, adnoŭleńnie Ekklezii. Ciapier supačyvaja na salidnych padstavach, farmalna stvoranych praz sabornyje dekrety. Rečaisna samych dekretaŭ nia chopić. Musiać uvajšci u praktyčnaje žyćcio, ab jakim Papa Paulus VI havaryŭ na apošnim publičnym zybrańni Vatykanskaha Saboru. Sabor nie zamykaje ničoha, ale jošć pačatkam, — pačatkam adnovy. Kab jana nastupiła, usie musim pieraniacca ideałam Papy Joannesa XXIII. Połymie, katoraje jon zapaliŭ, musić aśviacić Ekklezii.

Ci pradvidzić, śviatar profesar, ciažkaści na hetaj darozie? — Rečaisna. Ale ciažkaści jošć na toje, kab ich pieramahčy. Pry hetym zvavolniki pradsabornaho "status quo" kirujucca nie błahoj volaj, ale niezrazumieńniem sučasnych patrebaŭ epochi.

— Ci jošć praŭdaj, što Druhi Vatykanski Sabor asiahnuŭ, — jak ćvierdziać niekatoryje observatary, — toje, da čaho imknułasia Protestanskaja Reformacyja?

— Zhadžajusia iz tym pohladam, bo Sabor rečaisna pad šmatlikimi uzhladami prynios toje, da čaho imknuŭsia Luter i inšyje kiraŭniki Reformacyi prad 400 hadami. U źviazi iz tym treba prypomnić 5 punktaŭ:

1. Imknieńnie da čynnaho udziełu usich viernych u Liturgii.
2. Uznoŭlenaje zacikaŭleńnie i acena śv. Piśma, u nabożenstvach, teologii i cełym žyćci Ekklezii.
3. Lepšaje zrazumieńnie roli śvieckich i ich paklikańnie.
4. Prystasavańnie Ekklezii da patrebaŭ roznych narodaŭ i rasaŭ.
5. Pravilnaje akreśleńnie śviatarsva, jak słužby u Ekklezii, jak supolnaści Božych ludziej.

— Jakoje zadańnie vyjaŭlajecca prad Ekklezijaj u pryšłaści?

— Nie padlahaje sumnieńniu, što jošć šmat jašče supracivaŭ, katoryje treba adsunuć. Heta vymahaje šmat pracy. Asiahnieńnie Saboru jošć zaklik inšych chryścijanskich Ekklezijaŭ, kab supracoŭničali z nami katalikami u duchu sapraŭdna evangieličnym, u realizacyi supolnych metaŭ.

Na zakančeńnie intervju śviatar Kueng aśviedčyŭ: "Šmat ludziej padčorkivajuć ciažkaści, suproć jakich stanuŭ Papa Paulus VI, adnak Papa maje najlepšyje namiery prałamańnia ich. Aśviedčyŭ, što nie zatrymajecca u pracy. Jahonaje apošniaje paviedamleńnie, što nastupić reforma Romanskaj Kuryi, a tak-ža ustanova Synodu Episkopaŭ — heta padkraplajučaje serca inicyjatyvy. Inšyje reformy nastupiać pa čarzie, zhodna z decyzyjami Saboru. Kali hety Sabor zakončycca, budzie mieć usialakija padstavy da nadziei i davierlivaści.

(W. C. W. C.)

Jakaja pavinna być inteligencyja u paniaćci Sokratesa?

Mudry, mužny, *spraviadlivy i ustrymany.* — Musić kažny znać siabie i panavać nad saboj ... tady kažny budzie *Kalogathos* i jak taki pryniasie karyść ajčynie.

Čałaviek pavinien razumnaha panavańnia šukać nad saboj i praktykavacca u im, a prad raspuščanaściaj uciekać, jak maje siły u nahach! Duša, jakaja razumna nad saboj panuja, jość dobraj ... chto razumna nad saboj panuje, toj budzie pastupać jak najlapiej i u adnosinach da bahoŭ i da ludziej (ady i da ajčyny), bo nia byŭ-by razumny, kali-b pastupaŭ tak, jak nienaležycca ... budzie mužam dobrym uva usiej paŭnacie, a budučy dobrym, budzie usio dobra i choraša vypaŭniać. "Stańsia Kalliklesie dobrym i charošym, a paśla, "kali užo istotna staniešsia dobrym i charošym, budzieš mahčy uziacca da kiravańnia miestam; tady budzieš lapiej da rady pryhatavany, čym siahodnia. Miestam majuć kiravać najlepšyje". Ab sabie samym tak Sokrates kaže: "Ja liču siabie za adnaho iz pasiarod niešmat-likich u Atenach, kab nie skazać: tolki ja sam addajusia mastactvu praŭdzivaj palityki i ja, iz pasiarod sučasnych, zajmajusia hramadzkaj dziejnaściaj, bo palapšaju noravy (charaktary).

Kalokagathia pradstaŭlaja nam hramadzianina, panujučaho nad saboj, mudraho, cnatlivaho nam hramadzianina z charaktaram, katory robić tolki toje, što dla ajčyny karysnaje; nia honicca tolki za asabistymi pryjemnaściami, nie zamykajecca u svajoj samalubnaści jak ślimak, bo viedaje, što chto svaje majemaści nia moža užyć na hramadzkija spravy, bo jamu škada tak, jak škada i dušy tamu, chto jaje užyvać nia umieje. Kalokagathos to nie čałaviek-parazit, katory-b tolki ad ajčyny viečna braŭ, a jej ničoha, abo jak najmieniej davaŭ.

Kalokagathia, heta jość najčyściejšaja i najšlachetniejšaja lubaść ajčyny. Kalogathoi, heta aznačaje, što najlepšyje majuć kiravać, a chto nia jość kalogathos, nichaj navat nie advažvajecca miešacca da kiravańnia miestam. Tak bolej mieniej Sokrates umaralnivaŭ i paučaŭ, bo razumieŭ, što dakul paddanyja haspadarstva, hramadzianie haspadarstva, nie patrapiać apanavać roznych ciahaŭ, samalubnaściaŭ — datul i hramadzkaść i sejm i senat złožany iz takich adzinak nia budzie ničym inšym, jak tolki placoŭkaj zmahańnia samalubnych dla interesu. Ničoha u hetakim vypadku nie pamoža ani šyrokaja vieda ani hruntoŭnaje paznańnie pravoŭ, bo paragrafy znajuć ułasna tyje, katoryje ich abchodziać. Greckije sofistyje dobra znajomilisia z ustavami na toje, kab

umieli vykarystyvać ich dla svaich metaŭ i interesaŭ. I ź imi pieradusim zmahaŭsia Sokrates, kab pieraścierahčy hramadztvo. Apuściŭ svoj dom i haspadarstvo, kab tolki dziejničać dla dabra ajčyny, bo vidzieŭ, što usio psujecca, upadaje u niejkuju apatyju i što kažny žyvie tolki dla siabie. Nažal, za svaje cennyja uvahi zapłaciŭ žyćciom.

Prydołasia-b, kab "Gorgias" Platona i inšyje dzieły pračytali i našyje palityki! Siahodnia da palityki biarucca nie mocnyje na duchu, ale mocnyje u jazyku, a ab duchu, ab charaktary chto-b kłapaciŭsia?

X. S. F.

MONIZM

USTUPNAJA UVAHA

Kali havorycca ab istnavańni Boha, tady padajecca ab sucelnym planie, jaki jość u cełaj pryrodzie. Śviet stvorany metazhodna. Apošniaj pryčynaj usich rečaŭ stvoranych musić być istota razumnaja (duchovaja), kali tak śviet uładziła. Pasiarod miljonaŭ stvareńniaŭ kažnaje maje svaju asobnuju metu, a nad usio razam padtrymlivać adno druhoje — nižejšaje služyć vyššejšym.

Heta ideja metazhodnaj adzinaści, ździejśniena u śviecie vonkavym, materjalnym, panuje tak-ža u sfery duchovaj i znachodzić svoj vodhuk u śviecie unutranym, heta jość u dušy čałavieka. Heta taksama jak rozum, tak i našaja vola urodžanym imknieńniem napraŭlajucca da adzinaści, usiudy chočuć adnajści, a toje, što rasprušano, da adzinaj systemy daviaści.

ROZUM *imkniecca da adzinaści,* bo, dzie spaścieraže biazmetny nieparadak, dzie vidzić niedachop pravodnaj myśli, katoraja-b łučyła paščehuły uva adnu systematyčnuju cełaść — tam śvietły rozum nia može aryjentavacca, tam nia može znajchodzić svajho zadavaleńnia.

Taksama vola imkniecca da adzinaści i u hetym tolki sabie spadabaja, što tvoryć peŭnuju harmoniju. A nia lubić taho, što psuje harmoniju i dziela taho paźbiehajecca usiaho, što jej niamiłaje, i prahnie, kab usio dahadžało sercu, kab usio daviaści da pažadanaj ź im zhody, harmonii abo maralnaj adzinaści.

Nie dasca zapiarečyć, što taja ideja adzinaści ažycieŭlena u vonkavym śviecie, a adlustroŭvaje u dušy čałavieka, maja u sabie niešta dadatniaha i paciahvajučaha.

Adnaka-ž tej jednaści i adzinaści u usiośviecie nie naležycca pieravialičana razumieć, jak heta robiać vyznaŭzy monizmu. Nia treba sudzić, što ideja adzinaści, panujučaha uva usiośviecie, nie dapuščaja nijakich roźnicaŭ u śviecie pasiarod stvareńniaŭ — a tym bolej miž

stvareńniami, a Stvarycielem! Naadvarot, užo samaje pačućcio charošaści damahajecca, kab na śviecie nia było stamlajučaj adzinaści, ale, kab taja cudoŭnaja harmonija, katoruju u układzie jaje vidzim, na tym ułasna palahała, kab najbolej roznyje stvareńni, jakije majuć časta praciŭnyje ułasnaści, słužyli sabie uzajemna i pamahali da asiahnieńnia supolnaj mety. Tak paniataja adzinaść jość zusim abhruntavanaja i nazyvajecca *uzhladnaj adzinaściaj.*

Inšaja jość adzinaść *biazuzhladnaja,* abo absalutnaja. Hetaja nia uznaje roźnicy pasiarod taho, štokolačy isnuje. Ale usio dla jaje jość materyjaj, jak utrymlivaje materyjalizm, abo usio boham, jak utrymlivaje panteizm. Ady iz adnej krajnaści upadaje u druhuju. Z niedarečnaści, vynikajučaj iz materyjalizmu i panteizmu, vidać, što takaja adzinaść nia isnuja na śviecie i, što abiedźvie systemy, katoryja jaje prypuščajuć, musiać być užo z taho uzhladu błudnyja.

Dziela tej-ža samaj racyi i błudnaj jość tak-ža naviejšaja teoryja, vyviedziena z abiedźviach papiarednich systemaŭ, katoraj užo nie abchodzić nastolki ab toje, čym jość śviet sam u sabie, ci materyjaj, ci ducham, ale ab vykazańnie, što jość adzinaj istotaj. Dziela taho heta systema zaviecca *monizmam.* Heta jość systemaj biazuzhladnaj adzinaści.

SYSTEMA MONIZMU

MONIZM, jak jaho nazoŭ uskazvaje (monos — adzin), jość heta systema, katoruju vybraŭ sabie za praŭdu biazuzhladnuju adzinaść i na jej apirajeć svoj śvietapahlad. Pavodle zasady monizm, duch i materyja, ady śviet duchovy i materyjalny — heta adno, Boh i śviet — taksama adno, bo pad uzhladam svajej istoty nia roźnicca miž saboj. Bo monizm uznaje tolki rečaisnuju istotu, a adhetul, štokolačy isnuje, nia jość, pavodle jaho, ničym bolej, jak tolki vonkavym vyjaŭleńniem tej-ža samaj istoty. Taja istota, kažuć, nia jość ułasna ani tym, za što jaje uvažajem. Jana zaležyć ad taho, ź jakoha stanovišča vyskazyvajem svoj punkt pahladu na jaje.

Systema, jakaja uznaje tolki adnu istotu, katoraja uvieś śviet saboj napaŭniaja, musić jaje uvažać, abo za materyju, abo za ducha. Upadajeć tady kaniečna abo u błudy materyjalizmu, abo panteizmu. Heta jość upadać u dźvie najbolšyja skrajnaści, sabie vielmi praciŭnych systemaŭ. Monistyje, chočučy uniknuć niedarečnaściaŭ abiedźvuch systemaŭ, zatrymalisia pasiaredzinie miž imi. Ale praz heta upłutalisia u roznyja błudnyja teoryi, zajmajučyja jak-by pasiaredniaje miejsce miž materyjalizmam i panteizmam. Zybraŭšy ich razam, zrabili bałamutnuju miašanku roznych filozofičnych systemaŭ, katoraja šmatlikich filazofaŭ bałamucić i pryciahivajeć da siabie, bo znajchodziać niešta iz svajej systemy. Z hetaha ułasna uzhladu, što možna roznyja supia-

rečnyja systemy pazorna pahadžajucca, jošć jon bolej ad inšych niebiaśpiečny i zasłuhoŭvaje, kab źviarnuć na jaho uvahu.

Z pasiarod nahramadžanych mnostva teoryi z dahetul znanych filozofičnych pahladaŭ, sami monistyje uznajuć užo siahodnia 20 roznych kirunkaŭ monizmu. Pamima hetaha, nie pierastajuć jašče šmat havaryć ab "adzinaści"... jak u asnaŭnoj praŭdzie usiej monistych systemy.

(Budzie dalej)

CI U ZABŁUDAVIE ZDARYŬSIA CUD?

Za apošnija miesiacy, asabliva u polskaj emihracyjnaj presie, było šmat pryśviečana ZABŁUDAVU, nie vialikaj miaścinie pad Biełastokam, jak miescu abjavieńnia Najśviaciejšaje Dzievy Boharodzicy. Hetyja viestki, u balšyni byli tvoranyje u piśmach, dy padle ich padziei mieli hetaki vyhlad:

Dziaŭčynka-padlotak, imieniem Jadzia, u kancy maja pajšła na łužok naźbirać ščaŭju. U darozie horača maliłasia da Najśviaciejšaj Dzievy za pavarot zdaroja abłožna chvoraje matki. U časie hetaje malitvy, pabačyła jasnaść, vychodziačuju ź nieba, dy u hetaj jasnaści postać žančyny, jakaja padała svajo imio, jak: "Ja Matka Boskaja Balesnaja. Malitva tvajho ščyraha serca vysłuchanaja, svaju matku ty zastanieš zdarovaj doma. Skažy inšym pra heta, vierujučym i niavierujučym, dy pryjdzi siudy uznoŭ, (śladkujučy za hetymi viestkami, nie zapisaŭ dnia i času druhoha abjaŭleńnia), ja uznoŭ źjaŭlusia.

Za pavarotam da chaty, Jadzia znajšła matku zdarovaj. Pra zdareńnie razkazała. Viestka małankava ablacieła vakolicu.

U aznačany dzień i hadzinu zybralisia natoŭpy narodu. Nie hledziačy na pieraškody sa starany milicyi. Źjava znoŭ paŭtaryłasia, dy pavodle viestak jaje adčuła nie talki Jadzia, ale i inšyje prysutnyje.

Ciapier, niedaŭna, na pačatku kastryčnika, adzin z našych padpiščykaŭ atrymaŭ lista, jakaha pieradajem u aryhinalnym zvuku:

... Ab Zabłudavie było hołasna. Ciapier trocha zacichła. Pryčyniłasia toje, što Biełastockim Biskupam byŭ vydany pastyrski list, što ad šv. Jana abjavieńnie zakončyłosia, a kaścioł uznaje cudy adno paśla pravierańnia faktaŭ.

Druhoje uznoŭ, što Vajevodzki Urad razkidaŭ tuju kapličku, jakuju na miescy cudu, biez dazvołu, za noč pastaviła nasieleńnie. Mianie cikaviło toje, što hetaja Jadzia, jakaja bačyła źjavu Maciery Božaje, jošć z baćkoŭ, jakija havorać pa našamu.

Druhoje, što na miescy cudu u poruč z našym katalickim kryžam, pastvili i pravasłaŭnyja braty svoj. (Kali kataliki śpiavali, to jany cicha malilisia, a jak pierastavali, to jany uznoŭ pačynali śpiavać, a tyja cicha malilisia...) Značyć źlivalisia u adnu, biełaruskuju dušu, pro-

siačy apieki Matki Boskaj.

Ci u Zabłudavie adbyŭsia zapraŭdny cud, pra heta pačujem adno paźniej. Viedajem, što abjavieńni u Lourdes, Fatyma čakali taksama na svaj čas, až pakul Ekklezija pryznała ich. Mo da hetych słaŭnych miescaŭ Lourdes i Fatymy dałučycca i našaje Zabłudava.

Kolkaść cudoŭnych ikonaŭ Boharodzicy na našych ziemlach pakazvała-b, što naš narod daznaje apieki, Jaje Łaskavaha voka; mo hetym razam prajavicca asablivaja łaska praz Zabłudava. Čakajma ciarpliva na hołas Ekklezii u hetaj spravie.

Ad Redakcyi: U hetaj spravie i ja mieŭ list iz tych staronak. Pakul Ekklezija nie paćvierdziła, lapiej nie padavać. Pakulšto viedamy adzin cud. Biazbožniki pierapałochalisia. Źniščyli kapličku, jakuju ludzi pastavil za adnu noč, zabaraniajuć chadzić na toje miesce. Mahčyma, što nie adnamu, djabłam padšytamu, vałasy dubam stanaviacca, kali prachodzić kala hetaho miejsca. Ale tož viedama, kali Matka Božaja vybiareć miejsce łaskaŭ, to piakielnaja moc nie pieramožeć.

X. Praf. Dr. J. TARASEVIČ

Biełarusy u śviatle praŭdy

III

Praŭda ad nas nie adyjšła: my u Praŭdzie žyviom i Praŭdaj akružany. Biada, adnak, u tym, što praŭdy nia chočam my paznać: z chłuślivaj, žudasnaj uśmieškaj na vusnach vymaŭlajemo časta: štož jošć Praŭda? I adkidajem my jaje.

Takich Piłataŭ ludziej miž nami biełarusami jošć mnoha, pramnoha. Kab prakanacca ab hetym žudasnym fakcie, treba tolki źviarnuć uvahu na tych asob, jakije uvažajuć Kaścioł za voraha Baćkaŭščyny: jany lehjonami razsiejeny pa Biełarusi harotnaj. Kab prakanacca ab tym strašnym fakcie, treba tak-ža źviarnuć uvahu na tych ludziej, jakija, ličučy siabie za patryjotaŭ biełaruskich, pradajuć svoj narod — pradajuć žyvuju praŭdu — za srebniki: addajuć jaho u ruki ciemry, niapraŭdy. — Takije ludzi nia žyvuć praŭdaj, a fałšam i zhinuć jany taksama, jak hinie, źnikaje u praciahu času i fałš ... — Masy-ž našaha harotnaha sialanskaha narodu nia žyvuć praŭdaj i nia tvorać ideałaŭ u śviecie praŭdy nia dziela złoj voli, ale dzielataho, što nia majuć mahčymaści paznać praŭdu, jejnuju mahutnaść, pryhožaść.

Z usich bakoŭ, tak i pływie k biełaruskamu narodu paharda, dzi-

kaja złość. — Z usich bakoŭ, tak i čuvać, što biełarusy byccam nie narod, a žyvioła dla pracy na karyść mahutnych hetaha śvietu . . . — Sahnuŭšysia ad hora, biady i ździeku u duchu, ciahniecca biełarus ad kaścioła, da carkvy, kab tam znajści radaść dušy, vyskazaŭšy svaje kryŭdy ad złych ludziej prad Dobrym, Miłaseruym Boham i pačuć słova Praŭdy śviatoj, z vusnaŭ jahonaha duchoŭnika — zastupnika, słova tej Praŭdy, jakaja tvoryć cudy dla harotnych, biednych, zamučanych istotaŭ ludzkich . . . Ale i tut, nia mohučy karystacca svajej movaj, duchovaj asałody nie zaŭsiody znajści moža. — Dyk, biełaruski narodzie, hdzież zbaŭleńnie tabie? Dzież tabie šukać usio bolšaj, dy bolšaj zhodnaści z Vialikim uzoram tvaim u Božym rozumie? Słuchaj, vo adkaz tabie. U Praŭdzie, Chrystusovaj Praŭdzie, u Kaściele Chrystusovym!

Jakža-ž tabie vypaŭniać abaviazak imknieńnia biazupynnaha da uzoru tvajho u Božym rozumie, da tvajho uzoru u Trojcy Śviatoj.

Pomni pastupak taje biełaruskaje dziaŭčynki Paŭlinki . . .

A. IOAN TARASEVIČ

KALADNY DUMKI

Adam da Evy, našy prabaćki...
Narodaŭ usich dyj biełarusaŭ,
Upali u prorvu piekła: ŭ hrech
Usich zahubili naviek viekaŭ!
ciažki —

Biada, niadola u žyćci ludzkim
Uspłyli adtul by hroznym moram,
U jakim svabodu pošaści svaim
Lud daŭ pad ich ciažkim naporam:

Šukali ludzi radaści žyćcia,
Znachodzili-ž strašennu horyč
U kučach, słojach hrešnaho
śmiaćcia,
Daloka ad duchoŭnych vohnišč...

Ratunku nia było: jaho nam dać
Nichto nia moh — byŭ śviet
pahany!
I doŭha, doŭha tre było čakać
Pakul nia pryjdzie Sam Nieznany...

Pryjšoŭ! Bo Słova ciełam stałasia!
Paznaj Jaho! Śviet ty hrešny!

Krynica Tajnaŭ u Im adkryłasia
K tvajmu zbaŭleńniu na viek
viečny!

Narodzie biełaruski, nie marudź:
Paznać Chrysta ty paśpiašajsia
U Jahonych Tajnach Božych, što
niasuć
Žyćcio. Chaj strunka ščaśliviejša

U sercy tvaim čullivym pamknie
Na klič toj Bohačałavieka:
“Daroha, Praŭda i žyćcio uva
Mnie —
Samo žyćcio Ja ŭściaž biaz vieka”,

“Śviatło Ja śvietu”! Chto idzie za
Mnoj,
Nia błudzić toj u nočnych
ciemrach...
Narodzie biełaruski, rozum tvoj
Pakinie chaj hranicaŭ bierah,

Što ciemraj biespraśvietnaj zaniali
Usie prastory pola zroku...

I što... i što sabie tut nie rabi,
Nia stupiš k Soncu ani kroku!

"Žyćcio dy Uvaskrasieńie Ja Sam",
Uračysta mović Jon suśvietu. —
Jon Bohačałaviek — DRUHI
ADAM!

Uskros! K žyćciu daŭ viečnu Metu!
Siahońnia-ž u jaślach Toj-ža Samy
Jon!

Paznaj, paznaj Jaho ty dobra!
Pajdziom k Jamu my šparka na
pakłon...
I źniknie usiaka chmara, ciemra!

* * *

Hetym ščyra dziakuju za achviary na "Siaŭbit": Spadarom: D. N. za $5. B. Daniłoviču — $5. J. Padrezu — $5; Spadarstvu P. Z. Z. i Jancy Drazdowskim — $5; S-vu Najdziukom — $3; Sp-vu M. Marcie Kučuram $2; Sp-vu L. A. Savionak — $2; Sp-vu Markievičam— $5.

* * * *

PASSAIC, N.Jer. Mr. Victor W. *Wasilewski,* M. D., naš čałaviek ahałašaje adkryćcio svajho Office pad adrysam 40 Quicy Street. Pryjmaje chvorych paśla paŭdnia ad hadziny 4 P.M. i 6 P. M. Tel. 778-1006.
Redaktar pierasyłaje Jamu pažadańni dobraj i płodnaj pracy.

* * * *

VIESTKI

Z Savieckaj Biełarusi. U Daŭhinavie bandyty napali na śviatara Kazimierza Doroszkiewicza. Mučyli jaho, žadajučy hrošy. Padobna nie dastli, bo ich nia mieŭ. Ale tak byŭ źbity, što paśla chvareŭ i pamior. Na pocharany sabrałasia až 14 śviataroŭ. Pa-za hranicaj žaleznaj zasłony padajuć, što tam svaboda religii. Ale paśla śmierci hetaho probašča adnamu iz susiedniaj parachvii pazvalajecca tolki 3 razy u hod na dajezd. Z hetaha možna prypuščać ź jakoj bandy byli bandyty? Dy peŭniaž takich nia vykryjuć.

Chvaroby rakovyja. — Daśledvańni nad suviaziami miž kureńniem, a chvarobaj raka u lohkich, niezakončanaja. Amerykanskaja lekarskaja kamisyja daviała, što bolšy pracent chvorych na raka lohkich u kurylnikaŭ. Šmat silniejšaj voli kinuli kuryć. Ale słabiejšaj voli nia mohuć z kureńniem rastacca. Zvyčajna vučacca kuryć, kali mazhi jašče davoli miahkija, a ich vola chočyć pakazać, što jany užo patrapiać kuryć tak, jak i staryja.

Daśledvańni viaducca uva usich krainach. U Francyi dakazyvajuć, što kurylnikaŭ u 10 razoŭ bolej chvorych na raka lohkich, jak nia kuračych. U Anglii daśledčyki dakazyvajuć, što kuračych majuć chvorych na raka u 30 razoŭ bolej ad niakuračych. U S.S.S.R. až u 60 razoŭ bolej chorych na raka lohkich u kuračych.

Daśledvańni pakazvajuć, što z usich raka-tvorčych substancyjaŭ najbolej niebiaśpiečny *benzopiryn.* Temperatura škodnaści pry kureńni

niaroŭnaja. Najmienšaja u pačatku kureńnia papiarosy, a najbolšaja u treciaj častcy papiarosy. Najškadliviejšaje kureńnie až da kanca papiarosy.

Maju adnaho znajomaha 40-ka letniaha, katory šmat kuryć i da 10-ci razoŭ u dzień pjeć kavu. Užo narakaje na boli u stravieni. Raskazaŭ adnamu dobramu doktaru lekaru. Jon mnie skazaŭ: "U takich špiarša paŭstajuć ulcery (skuły) u stravieni, a paślej rak".

Za pažadańni Kaladnije i Nova Hodnije ščyra dziakuju nastupnym asobam: Spadarstvu Abramčykam. Spadarom Ajcu i Antonu Adamovičam, Rev. Vojtenkam, Spadarstvu Bakunovičam; Spadarstvu Viery, Francišu i Annie Bartulovym; Spadarstvu Helenie i Česławu Budźkavym; Spadarstvu J. Charneckim; Spadarstvu B. Daniłovičam; Spadarstvu P. Drozdowskim; Spadaru J. Gładkomu; Spadarstvu Uł. Duncavym; Ajcu J. Hermanoviču; Doktarstvu St. Hrynkievičam; Spadarstvu Olzie, Tadku i ich synom Jakubiszkavym; Spadaru Franku Jabłonskamu; Spadaryni Annie Opielinskaj z Dziaćmi; Spadarstvu Kietrysavym; Spadaryniam J. Kochanowskim ;Hiener. A. F. Kushalom; Spadarstvu Mikole i Marcie Kučyram; Spadaru Al. Łaszuku; Spadarstvu Markievičam; Spadarstvu cełaj siamji Paškievičam; Spadarstvu Stasiu i Marylcy Miodowskim; Spadarstvu J. Miodowskim; Spadaru V. Mickieviču; Spadaru M. Mickieviču; Rt. Rev. M. Migaju; Spadorstvu iz Siamjoj J. Najdziukovym; Spadarstvu z Siamjoj Piatrowskim; Spadaru z Siamjoj V. Panucevičam; Daktorstvu V. A. Nabagiezam; Spadarstvu A. Popiel; Spadarstvu J. Popiel; Spadarstvu z Siamjoj Podrezavym; Spadarstvu H. Połonievičam; Rev. Dyj. J. R. Patry-Tamashanskomu; Spadaru B. Prytyckomu; Spadarstvu F. Raškievičam; Doktorstvu W. Romukavym; Spadarstvu J. Pituszkam; Rt. Rev. Msgr. U. Sałavieju; Spadarstvu L. Savionkavym; Spadarstvu Aŭhienu i Leokadyi Siemienčukavym; Spadarstvu Vasilu i Eŭfrasinie Siemienčukavym; Spadarstvu U. z Siamjoj Šymancovym; Spadarstvu Strečaniavym; Ajcu M. Urbanovichu; Doktarstvu V. W. Wasilewskim; Spadarstvu St. Wasiukiewiczam; Spadarstvu E. Waschak; Spadarstvu S. z Siamjoj Yankouskim.

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplara 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor) : Rev. Francis Cherniawski

Address: 164 Broadway, Fort Edward, N.Y., U.S.A., 12828
Telephone: RH7-5117

Printed by The Whiteruthenian Press — 452 South Avenue, Syracuse, N.Y., 13204